

د ستراتيژيکو او سيمه ييزو څېړنو مرکز

تحليل هفته

گڼه: 415

(11 وری - 17 وری 1402 هـ ش)

په افغانستان کې د رېل پټلۍ د پراختيا کورنۍ او سيمه ييزې گټې او اهميت

دا نشریه د افغانستان او سيمې د مهمو سياسي، امنيتي، اقتصادي او ټولنيزو پېښو د تحليل اوونيزه څېړونه ده چې د ستراتيژيکو او سيمه ييزو څېړنو مرکز له لوري په پښتو، دري، انگليسي او عربي ژبو چمتو کېږي او خپرېږي.

په دې ګڼه کې لولئ:

- په افغانستان کې د رېل پټلۍ د پراختیا کورنۍ او سیمه ییزې ګټې او اهمیت 3
- سريزه 3
- د افغانستان د اورګاډي د نړيوالې لارې پيژندنه 3
- د افغانستان لپاره د اورګاډي نړيوالو کرښو کورنۍ ګټې 4
- افغانستان او ګاونډيو هېوادونو لپاره د اورګاډي پټلۍ دوه اړخيزې ګټې 5
- سيمه یيزې ګټې او اهمیت 6
- پایله 7
- وړاندیزونه 8
- سرچینې 8

په افغانستان کې د ریل پټلۍ د پراختیا کورنۍ او سیمه ییزې ګټې او اهمیت

سریزه

له یوه پلوه، انساني تمدن د اړیکو او سوداګرۍ محصول دی، چې د ترانسپورت له لارې یې پرمختګ کړی. د ترانسپورت سیستمونو په ډولونو کې، د 19 مې پېړۍ په لومړیو کې د اورګاډي لیکو اختراع لومړي ځل لپاره په انګلستان او بیا په نورو اروپایي هیوادونو او امریکا کې د صنعتي انقلاب لامل شو. نن ورځ په نړۍ کې لږ هیوادونه پیدا کېږي چې د اورګاډي پټلۍ نه لري، بلکې د اورګاډي هر ډول شبکې په ډیری هیوادونو کې غزیدلې دي او له همدې لارې له نورو هیوادونو سره نښلول کېږي. په ټولیز ډول ویلای شو چې نن سبا د نړۍ زیاتره هیوادونه، سیمې او حتی براعظموه د ریل پټلۍ له لارې له یو بل سره وصل دي او د مسافرینو او سوداګریزو مالونو لویه برخه د اورګاډي د کرنښو له لارې ترسره کېږي. دغه راز که څه هم سمندري او هوايي ترانسپورت ډېر پرمختګ کړی او د نړۍ د سوداګرۍ ډېره برخه په دغو دوو لارو ترسره کېږي. بیا هم د اورګاډي ترانسپورتي سیستم پراختیا ته د هېوادونو پام نه دی کم شوی او د هېوادونو له خوا په دې برخه کې لویه پانګونه کېږي. د دې مهم مثال د چین "یو کمربند یو سړک" پلان دی چې نږدې یو ټریلیون ډالره پانګونه ورته ځانګړې شوې ده. د نړۍ د نورو هېوادونو په خلاف زموږ هېواد افغانستان له دغه کاروان څخه دومره شاته دی چې د اورګاډي د ترانسپورتي سیستم له ایجاد څخه دوه پېړۍ وروسته لا هم په افغانستان کې دا سیستم شتون نه لري. په هرصورت په تیرو څو کلونو کې، دې مهمې پدیدې ته یو څه پاملرنه شوې، سره له دې چې افغانستان لاهم د کورني ریل ترانسپورت سیستم نلري، په نړیوال بعد کې د اورګاډي د کرنښې له لارې دريو هېوادونو ازبکستان، ترکمنستان او ایران سره نښلول شوی دی. د دې لیکنې په دوام کې د افغانستان د نړیوالې اورګاډي پټلۍ د پیژندنې ترڅنګ د هغې پر کورنیو او سیمه ییزو ګټو بحث شوی دی.

د افغانستان د اورګاډي د نړیوالې لارې پیژندنه

لکه څنګه چې په سریزه کې یادونه وشوه، که څه هم افغانستان له بده مرغه تر اوسه د اورګاډي پټلۍ نه لري، خو په دریو لارو کې له دریو ګاونډیو هېوادونو سره وصل دی، چې د هر یو ځانګړتیاوې او ابعاد په لنډ ډول په لاندې ډول بیانوو.

د سرحد آباد – تورغندی ریل پټلۍ: دا د اورګاډي لومړۍ پټلۍ ده چې د شوروي اتحاد لخوا جوړه شوې وه. د اورګاډي دغه ریل پټلۍ د لس کیلومتره په اوږدوالي د ترکمنستان سرحد آباد ښار د افغانستان له تورغندی سره نښلوي. دا کرنښه په 2007 کې بیارغول شوې او اوس هم کارول کېږي. په دې وروستیو کې افغان حکومت هرات ښار ته د دې ریل پټلۍ د غځولو غوښتنه کړې او په دې برخه کې د دواړو لورو د چارواکو

ترمنځ لومړنۍ ناستې هم شوې دي. اوس مهال، د دې پټلۍ له لارې د سوداگريزو مالونو لويه اندازه ليردول كېږي.

د ترمز - مزارشريف د اورگاډي پټلۍ: د ترمز - حيرتان ريل پټلۍ هم په ۱۹۸۰ لسيزه كې د شوروي اتحاد له خوا جوړه شوې وه. دا كرنه د ازبکستان ترمز ښار، د دوستۍ پله له لارې د افغانستان له بندري ښار حيرتان سره نښلوي. د دغې اورگاډي د پټلۍ د پراختيا كار چې له حيرتان څخه تر مزارشريف ښار پورې و، په ۲۰۱۰ كال كې بشپړ شو. دغه شبكه چې اصلي كرنه يې ۷۵ كيلومتره او فرعي كرنه يې ۳۱ كيلومتره ده، ۵ عملياتي او ترانزيتي سټېشنونه (حيرتان، حيرتان، تازه اميد، نايب اباد او مزارشريف) لري.

د خواف - هرات ريل پټلۍ: د اورگاډي دغه كرنه چې لومړنۍ طرحه يې ۱۳۵۰ لسيزه كې د محمد داوود خان واكمنۍ ته رسېږي، په افغانستان كې د جگړو د پيليدو له امله يې د عملي كيدو مخه ونیول شوه، خوشبختانه په ۲۰۰۶ كال كې يې په ايران او په ۲۰۱۱ كال كې يې په افغانستان كې د جوړولو كار پيل شو. د دې پروژې له لارې چې ټولټال ۲۲۵ كيلومتره اوږدوالی لري، د خراسان رضوي د خف ښار به د افغانستان له هرات ښار سره ونښلول شي. دا كرنه يو څه اسانتياوې لري لكه په روزنيك كې د ۱,۶۰۰ مربع متره زيربنا سره دوه پوريز سټيشن او د دريمې برخې په پای كې د مسافرينو لپاره د معياري اسانتياوو او خدمتونو لپاره سټيشن لري. دغه راز د شمتيغ په پوله كې يوه لويه ودانۍ هم جوړه شوې، چې د پاسپورټ، گمرک او سرحدي چارو ټول خدمتونه په كې ترسره كېدای شي. د مسافرو د سكتور لپاره، د ټكټونو د خرڅلاو او د مسافرو د ترانسپورت په برخه كې د ايران او افغانستان ترمنځ بايد همغږي رامنځته شي. د معلوماتو له مخې، د دغې اورگاډي د لومړۍ كرنې ترافيكي حجم په كال كې شپږ مليونه ټنه كارگو او يو مليون مسافرين دي.

د ترانس افغان اورگاډي پټلۍ: د اورگاډي دغه كرنه، چې د ترمز - مزار شريف د اورگاډي پټلۍ دوام او تكميلي برخه ده، ټاكل شوې چې د پاکستان هېواد ته وغځول شي. د دې پټلۍ ټول اوږدوالی ۶۴۸ كيلومتره دی چې په شمال كې له مزارشريف څخه په جنوب ختيځ كې د پكتيا ولايت او د پاکستان تر خړلاچي بندر پورې غځول كېږي او په كال كې به تر لسو مليونو كارگو پورې د ترانسپورت ظرفيت ولري. دا پروژه چې لومړنۍ طرحه يې په ۲۰۱۸ كال كې د ازبکستان له خوا وړاندیز شوې وه، د اسلامي امارت له راتلو راهيسې د اړوندو هېوادونو پام ځان ته اړولی دی. او د درې واړو هېوادونو ازبکستان، افغانستان او پاکستان د مسوولينو تر گډو ناستو وروسته د يادو هېوادونو د مسوولينو ترمنځ د هغې د جوړولو هوکړه ليک لاسليک شو. د "فارو-افغان" د اورگاډي د پټلۍ د پروژې په عملي كېدو سره به د اروپايي ټولني هېوادونه، روسيه، ازبکستان او افغانستان په عربي بحيره كې د پاکستان له بندرونو سره ونښلول شي او د منځني ختيځ او جنوب ختيځې اسيا هېوادونو ته به د مالونو د صادرولو نوې لار پرانيستل شي.

د افغانستان لپاره د اورگاډي نړيوالو كرنو كورنۍ گټې

افغانستان د یو مصرفي او وارداتي هیواد په توګه کولای شي د ریل پټلۍ څخه مختلفې ګټې ترلاسه کړي. د افغانستان لپاره د اورګاډي له کرښې څخه لومړۍ ګټه دا ده چې دغه هېواد کولای شي د ګاونډیو هېوادونو تولیداتو ته څو برابره لاسرسی ولري. دغه راز د مالونو د لېږد رالېږد لپاره به د اورګاډي پټلۍ کارول چې په ارزانه بیه ترسره کېږي د دې لامل شي چې له ګاونډیو هېوادونو څخه افغانستان ته د صادراتي توکو بېې راتپې شي او افغانانو ته په ارزانه بیه وړاندې شي. د ریل پټلۍ کارولو بله ګټه دا ده چې د درنو بار وړونکو موټرو، د ترافیک له امله به د بندرونو په سرکونو کې د درانه ترافیک شتون د پام وړ کم شي. بله ګټه د مسافرینو لخوا د ریل پټلۍ کارول دي. دا مهال د افغانستان او ګاونډیو هېوادونو په ځانګړې توګه ایران ته د مسافرو تګ راتګ د هغه لویو لارو بندرونو له لارې ترسره کېږي، چې د زیاتو ستونزو سره تړلې او ډیر وخت ته اړتیا لري. د مسافرو د لېږدونې د طرحې په تطبیق سره، د بېلګې په توګه د خواف - هرات د اورګاډي د کرښې له لارې چې هر کال یو میلیون مسافر لري، د ترافیک د کمښت ترڅنګ به مسافرین د دواړو هېوادونو تر منځ په اسانۍ، په کم وخت او کم لګښت تګ راتګ وکړي شي.

د افغانستان لپاره د اورګاډي پټلۍ د غځولو بله ګټه دا ده چې دغه هېواد به د ګاونډیو هېوادونو د اورګاډي له شبکو سره وصل شي. د بېلګې په توګه افغانستان د مشهد - زاهدان - چابهار ریل پټلۍ سره د خواف - هرات د اورګاډي له لارې وصل کېږي. افغانستان هم د همدې کرښې له لارې په کسپین سمندرګي کې د ایران له سمندري بندرونو سره په اسانۍ سره وصل کېږي. په لویه کچه، افغانستان د ایران د اورګاډي د شبکې له لارې په یو لنډ مسیر کې د ترکیې د اورګاډي له شبکې سره او له دې لارې د اروپا وچې د اورګاډي له شبکې سره وصل کېږي. د منځنۍ آسیا له اړخه افغانستان عملاً د ترکمنستان او ازبکستان د ریل پټلۍ له لارې د منځنۍ آسیا او روسیې د اورګاډي له شبکې سره وصل دی. په ځانګړي ډول، افغانستان د ازبکستان د اورګاډي کرښې له لارې له چین سره وصل دی او د کارګو لېږد عملاً له همدې لارې ترسره کېږي. له بلې خوا افغانستان کولای شي د ترکمنستان د اورګاډي له لارې د لاجورد لارې ته پراختیا ورکړي او له همدې لارې له افغانستان څخه اروپا ته د ټرانسپورت تجربه هم ترسره شوې ده.

افغانستان او ګاونډیو هېوادونو لپاره د اورګاډي پټلۍ دوه اړخیزې ګټې

په دوه اړخیزه کچه، د افغانستان او ګاونډیو هېوادونو لپاره ریل پټلۍ ډیرې ګټې لري، چې په څو مواردو کې په ګوته شوي دي. د اورګاډي پټلۍ د کارولو یو له دوه اړخیزو ګټو څخه د ټرانسپورت لګښتونو کمول دي. تر ټولو لومړۍ، یو له بنسټیزو فکتورونو څخه چې د هیوادونو ترمنځ د دوه اړخیزې سوداګرۍ په وده کې مثبت اغیزه لري د ټرانسپورت ټیټ لګښتونه دي. پخوا به کله چې افغانستان او ګاونډیو هېوادونو ته یوازې د سړک او موټر له لارې د توکو لېږد رالېږد کېده، د سوداګریزو مالونو د لېږد لګښت به په سوداګریزو املاکو کې اضافي بېې زیاتې کړې او په دې توګه به په مارکیټ کې د مشتریانو د پېرودلو ځواک کمېده. برعکس، د سړک سیستم په پرتله د اورګاډي د ټرانسپورت سیستم په کارولو، د توکو لېږد لګښت خورا ټیټ دی، او توکي

په ارزانه بیه مصرفوونکي ته رسیري. بله گټه چې د ریل پټلۍ په کارولو سره ترلاسه کیږي د لیږد وخت دی. څرنگه چې د اورگاډي په سیستم کې، توکي له یو منزل څخه په لوی مقدار او یو وخت کې بار کیږي او د بلا وقفې سفر وروسته تر هغې چې په بل منزل کې بار کښته کیږي لږ وخت نیسي. دا گټه، د مالونو د لیږد لپاره د لازيات امنیت برابرولو سربیره، په کم وخت کې د ډیرو مالونو په لیږدولو سره د دواړو هیوادونو ترمنځ د سوداگریزې تبادلې کچه په پراخه کچه لوړوي. بله گټه یې د افغانستان او گاونډیو هیوادونو په گمرکونو کې د فشار او گټې گونې کمول دي. اوس مهال په گمرکونو د گمرکې چارو د ترسره کولو لپاره د بار وړونکو موټرو راتولېدل په گمرکونو کې گټه گونیه رامنځته کړې او مالونه د اوږدې مودې لپاره په گمرکونو کې بند پاتې دي، چې دا د وخت د ضایع کولو سربیره، د مصرفي توکو د ختم په نیتو ځانگړې توگه خوراکي توکو باندې منفي اغیز کوي، ځینې خوراکي توکي د اوږدې مودې ودریدو په پایله کې خرابېدای شي، چې د ریل پټلۍ په کارولو سره طبیعي ده دا ستونزې به حل شي.

سیمه ییزې گټې او اهمیت

د دې انگرېزي سره چې افغانستان د اسیا په مرکز کې موقعیت لري او د یوې څلورلارې حیثیت لري، د سیمې په کچه د گاونډیو هیوادونو د ریل پټلۍ له شبکو سره د افغانستان نښلول سترې گټې او اهمیت لري. د ختیځ - لویدیځ لوري د ایران د ریل پټلۍ له شبکې سره د منځنۍ اسیا د ریل پټلۍ نښلول چې د خواف - هرات د اورگاډي کرښې د ترمز - مزارشریف د اورگاډي کرښې د غځولو له لارې ترسره کېږي. د منځنۍ اسیا هر هیواد کولای شي چې د دې شبکې له لارې افغانستان ته له تیریدو وروسته له ایران سره وصل شي او د ایران له موقعیت څخه په استفادې له جنوبي اسیا او فارس خلیج سره وصل او گټه پورته کړي. د شمال - جنوب له لارې د منځنۍ اسیا هیوادونه کولای شي د افغانستان له لارې له جنوبي اسیا سره وصل شي. په لویه پیمانته، د ختیځ-لویدیځ او شمال-جنوب د اورگاډي پټلۍ په غځولو سره، سیمه ایز دهلیزونه لکه د ایران-افغانستان-تاجکستان ریل پټلۍ، پنځه رېل پټلۍ، ترانس-افغان دهلیز، او د یو کمربند او یوې لارې د پلان تکمیلی برخه په عملي توگه پلي کیدو ته نږدې کیږي:

د ایران - افغانستان - تاجکستان د اورگاډي دهلیز: دا طرحه په ۱۳۹۱ ه ش کال کې د درې واړو هیوادونو د مشرانو تر منځ توافق شوې ده او په ۱۳۹۸ ه ش کال کې د درې واړو هیوادونو د مسؤلو چارواکو له خوا لاسلیک شوه، دا لومړی او خورا عاجل پلان دی چې یوازې پلي کیدو ته په تمه دی. دا پروژه چې کولای شي د افغانستان له لارې تاجکستان له ایران سره ونښلوي، د درېیو هیوادونو لپاره چې په یوه ژبه خبرې کوي یو عاجل لومړیتوب گڼل کېږي.

د پنځو ملتونو دهلیز: د پنځو ملتونو دهلیز چې پر دریو هیوادونو تاجکستان، افغانستان او ایران علاوه د چین او قرغزستان هیوادونه هم په کې شامل دي، یو لوی پلان دی چې ختیځه اسیا له لویدیځې اسیا سره نښلوي. که دا ترانزیتی کرښه جوړه شي، د ایران، افغانستان، تاجکستان، قرغزستان او چین هیوادونه به د

اورگاډي د شبکې له لارې سره ونښلول شي. د دې لارې په اوږدو کې هيوادونه به نورو هيوادونو ته د اورگاډي د اسانه لاسرسۍ سربيره د مالونو د ليرد له گټو څخه هم گټه پورته کړي.

د يو کمربند يوه لار پلان تکميلې برخه: دغه ستر نړيوال پلان چې د پلي کېدو لپاره يې د ميلياردونو ډالرو پانگوني ملاتړ شته دی، داسې انگېرل کېږي چې چين د نړۍ ستر اقتصاد په توگه د نړۍ له نورو برخو سره ونښلوي. که څه هم په تېر کې چين تقريباً د سياسي او امنيتي دلایلو له مخې افغانستان له دغه پلان څخه گوښې کړی و، خو په افغانستان کې دننه د اورگاډي پټلۍ غځول، په ځانگړې توگه د دوو شبکو خواف - هرات د له ترمز - مزارشريف سره نښلول د چين هيله زياته کړې چې دغه لاره د يو مهم مسير په توگه زياته کړي. د سيمه ايزو ابعادو په نظر کې نيولو سره ويلای شو چې د یاد شوي پلان په پلي کېدو سره به آسيا د افغانستان له لارې له ايران او ترکيې څخه له تيريدو وروسته اروپا سره ونښلول شي. دا مساله د يو کمربند او يوې لارې په پلان کې د چين له مهمو اهدافو څخه ده، چې په اسانۍ سره د افغانستان له لارې عملي کېدای شي. په اوس وخت کې د ايران او له هغې ورهاخوا د ترکيې د اورگاډي شبکه او په ختيځ کې د منځنۍ آسيا د اورگاډي شبکه فعاله ده، يوازينی کوچنی کار دا دی چې د افغانستان په داخل کې مزارشريف له هرات سره ونښلول شي چې د دې برخې په بشپړيدو سره به ورېښمو پخوانۍ لار په نويو او لويو ابعادو کې را ژوندۍ شي.

پايله

له يوې خوا چې افغانستان په وچه کې راگير هېواد دی او له دې ناحيې څخه تقريباً په سوداگريز او اقتصادي انزوا کې دی او حتی د نه پرمختگ يو لامل هم بلل کېږي، خو له بلې خوا دا هېواد په داسې موقعيت کې دی چې د آسيا څلور لويې سيمې سره ونښلوي او د دې نښلون له لارې خپله هم نورو سيمو او آزادو اوبو ته لاسرسۍ پيدا کولای شي. له دې سترې گټې سره سره بيا هم افغانستان نه دی توانيدلی چې خپل مناسب مقام ته ورسېږي. البته د نورو عواملو تر څنگ د افغانستان د نه پرمختگ يو جدي عامل د ترانسپورت او په ځانگړې توگه د ريل پټلۍ نشتوالی دی، چې گټې يې په دې بحث کې په لنډه توگه مطرح شوې. لکه څنگه چې په دې ليکنه کې وويل شو، له نېکه مرغه په تېرو څو کلونو کې دې مهمې او حياتي مسئلې ته چې د افغانستان اقتصاد بدلولای شي پاملرنه شوې ده. هغه درې مهمې شبکې چې په دې ليکنه کې يې يادونه شوې، واره خو کوتلي گامونه دي چې افغانستان يې د درک او پلي کولو وروسته افغانستان د سيمې د څلور لارې په توگه گرځولی شي. د دې پټلۍ له لارې افغانستان کولای شي نور هېوادونه وهڅوي چې د افغانستان له لارې د سيمې د نښلولو او له گاونډيو او د نورو هېوادونو سره د دوه اړخيزې او څو اړخيزې سوداگرۍ د پراختيا په برخه کې عملي اقدامات وکړي. په دې برخه کې هغه ښه فرصت چې په هيواد کې د امنيت تامين دی برابر شوی دی او هغه لېوالتيا ده چې د اسلامي امارت لخوا په دې برخه کې ښودل کېږي. د افغانستان گاونډيان بايد له دې فرصت څخه ښه گټه پورته کړي او په افغانستان کې د اورگاډي پټلۍ د غځولو لپاره لويه

او عاجله پانگونه وکړي. ځکه چې که شته پروژې بشپړې او پراختيا ومومي، له ختيځ څخه لويديځ او له شمال څخه سوېل به د افغانستان له لارې سره ونښلول شي او د سيمه ييز ترانزيت په برخه کې به انقلاب راشي.

وراندیزونه

1. افغان حکومت باید د کورنیو ریل پټلیو د جوړولو لپاره لازمه پانگه ځانگړې کړي.
 2. افغان حکومت باید په هېواد کې د اورگاډي د نړيوالې کرنې د غځولو لپاره زیاته پاملرنه او لازمه پانگونه وکړي.
 3. د افغانستان دولت باید د ریل پټلۍ د غځولو په برخه کې د گاونډیو هېوادونو د هڅولو لپاره ځانگړې ډیپلوماسي په لاره واچوي.
 4. افغان حکومت باید د اورگاډي پټلۍ د جوړولو په برخه کې د پانگوالو د هڅونې لپاره لازمي اسانتیاوې برابرې کړي.
 5. دا چې په افغانستان کې د اورگاډي پټلۍ د جوړېدو په صورت کې به گاونډیو هېوادونو ته هم گټه ورسېږي، نو باید په دې برخه کې د گاونډیو هېوادونو سره لا ډېرې گډې هڅې وشي.
- پای

سرچینې

¹. What is China's Belt and Road Initiative? Available at: <https://www.theguardian.com/cities/ng-interactive/2018/jul/30/what-china-belt-road-initiative-silk-road-explainer>

¹. Railway Gazette International. "Afghanistan rebuild underway", available at: <https://www.railwaygazette.com/afghan-rebuild-underway/32196.article>

¹. Railway Gazette International. "Aid train reaches Afghanistan" available at: <https://www.railwaygazette.com/news/aid-train-reaches-afghanistan/25198.article>

¹. <https://bakhtarnews.af> تلاش امارت اسلامی برای گسترش خط آهن تورغندی-هرات. قابل دسترسی: .

¹. <https://ara.gov.af/dr> سید ظاهر. « حفظ و مراقبت منظم از خط آهن حیرتان-مزارشریف»، قابل دسترسی: .

¹. توافق ازبکستان، پاکستان و افغانستان در مورد خط آهن «فارو-افغان». قابل دسترسی: <https://www.irna.ir>

د ستراتېژیکو او سیمه ییزو څېړنو مرکز نادولتي، غیر انتفاعي او خپلواک ارگان دی، چې په ۱۳۸۸ لمريز کال کې په کابل کې جوړ شوی. دغه مرکز د خپلو بې پرې او کره څېړنو له لارې، په افغانستان او سیمه کې د پالیسیو د ارزونې او بډاینې لپاره فعالیت کوي.

اړیکه:

ایمیل: csrskabul@gmail.com info@csrskabul.com

وب سایت: www.csrskabul.net - www.csrskabul.com

 +93780618000

شمېره: +93780618000

www.csrskabul.com

info@csrskabul.com